

ประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาล สู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ

ปริญญญา แร่ทอง, พย.ม*

ธีรณัฐ ห่านิรติศัย, Ph.D (Nursing)**

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาของฮัสเซล เก็บข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2550 จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 13 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักการของโคไลซี

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพ ให้ความหมายของการเปลี่ยนบทบาทใน 2 ลักษณะคือ 1) การเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเต็มตัว และ 2) ชีวิตกับเวลาที่เปลี่ยนไป ส่วนความคาดหวังที่เกิดขึ้นเมื่อเปลี่ยนบทบาท ประกอบด้วย 7 ประเด็นย่อยคือ 1) การเป็นพยาบาลที่ดี 2) การมีผู้ร่วมงานที่จริงจัง ให้ความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและองค์กร 4) การมีรายได้ที่เพียงพอ 5) การได้ทำงานในแผนกที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากแพทย์ 6) การมีโอกาสพัฒนาตนเอง และ 7) การมีแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาท ประกอบด้วยประเด็นย่อย 5 ประเด็นคือ 1) กลัว เครียด และวิตกกังวล 2) เหนื่อยหน่ายท้อแท้ยากลาออก 3) สับสนในบทบาท 4) มีความสุขท่ามกลางรอยยิ้ม คำชื่นชมและคำขอบคุณจากผู้รับบริการ และ 5) ภาควิชาใจที่ได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ส่วนปัญหาที่ต้องเผชิญในช่วงของการเปลี่ยนบทบาท ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อยคือ 1) ความไม่เข้าใจในระบบงาน 2) การทำงานท่ามกลางความขัดแย้ง 3) ความคาดหวังสูงจากผู้ร่วมงาน และ 4) การไม่สามารถมอบหมายงานได้ตามบทบาทหน้าที่ ส่วนวิธีการเผชิญปัญหา มี 4 วิธี คือ 1) ทำใจยอมรับสภาพปัญหา 2) ยึดหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน 3) ปรึกษาผู้รู้และมีประสบการณ์ 4) พูดคุยระบายปัญหากับคนที่ไวใจและเข้าใจกัน

ผลการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษาพยาบาล ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ สถาบันการศึกษาพยาบาลสามารถนำไปใช้ในการเตรียมนักศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเป็นพยาบาลวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไปในอนาคต

วารสารสภาการพยาบาล 2555; 27(2) 51-62

คำสำคัญ: ประสบการณ์ การเปลี่ยนบทบาท นักศึกษาพยาบาล พยาบาลวิชาชีพ

*ผู้เขียนหลัก อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Email: kaiparin@yahoo.com

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลสำหรับโรงพยาบาลต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่สภาพปัญหาปัจจุบันพบว่า บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาไปเป็นพยาบาล จบใหม่ในช่วง 1 – 2 ปีแรกนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่ลาออกก่อนเวลาอันสมควร ทำให้โรงพยาบาลต้องประสบปัญหาขาดบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ในช่วง 1 ปีแรกของการเปลี่ยนบทบาทจาก นักศึกษาพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษา ใหม่ เป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความไม่สอดคล้อง ของสิ่งที่ปรากฏหรือสิ่งที่ปฏิบัติจริง ๆ ในคลินิกกับ สิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้มาตลอดระยะเวลาของการเป็น นักศึกษา ความคาดหวังจากผู้ปฏิบัติงานรอบข้างอาจ มีมากเกินไปกว่าความสามารถของพยาบาลที่สำเร็จ การศึกษาใหม่ และมีปัญหาความขัดแย้งในแนวคิด เกี่ยวกับระบบค่านิยมทางวิชาชีพ ที่สั่งสมมาในระหว่าง เป็นนักศึกษา กับค่านิยมขององค์กรหรือระบบราชการ รวมทั้งกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นบุคลากร คนหนึ่งขององค์กร¹ และเป็นช่วงเวลาที่มีการปรับตัว กับบทบาทใหม่ซึ่งไม่เคยเผชิญมาก่อน ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งความเครียดที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานตามมา เนื่องจากความสำเร็จและความล้มเหลวในการประกอบ อาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับ การปรับตัวในวิชาชีพด้วย เมื่อใดที่ไม่สามารถปรับตัวต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพ พยาบาลได้ ก็จะทำให้เกิดความไม่สุขสบายในการทำงาน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เกิดความ เบื่อหน่ายในการทำงาน ขาดความตั้งใจในการทำงาน และขาดความรับผิดชอบต่อการทำงาน² นอกจากนี้

การเปลี่ยนบทบาทเข้าสู่การเป็นพยาบาลที่สำเร็จ การศึกษาใหม่นั้น เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านที่ เกิดขึ้นตามสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคล (situational transition)^{3,4} ซึ่งผู้ที่เข้าสู่การเปลี่ยนผ่านดังกล่าว จะต้อง เผชิญกับสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เคยมีประสบการณ์ หรืออาจไม่เคยมีประสบการณ์จากที่ได้ศึกษามาใน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ทำให้ต้องมีการปรับตัว ในสถานการณ์และความรับผิดชอบที่เปลี่ยนแปลงไป และเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ และการรับรู้

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าได้มีการ ศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับความเครียดและ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของพยาบาลจบใหม่ แต่ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็น พยาบาลวิชาชีพมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาใน เรื่องดังกล่าว โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการ เปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็น พยาบาลวิชาชีพ และนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมนักศึกษาพยาบาล ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงของการก้าว สู่วิชาชีพพยาบาล รวมทั้งช่วยให้นักศึกษาพยาบาลที่ กำลังจะสำเร็จการศึกษา ได้เข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองอาจจะเผชิญเมื่อต้องมีการเปลี่ยนบทบาท เข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ ตลอดจนหน่วยงานหรือ องค์กรวิชาชีพทางการพยาบาลจะได้นำข้อมูลที่ได้ มาใช้พิจารณาสำหรับดำเนินการช่วยเหลือ พยาบาล ที่สำเร็จการศึกษาใหม่เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ ซึ่งจะ ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมี คุณภาพ รวมทั้งช่วยลดอัตราการลาออกของพยาบาล ตามมา

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ตามแนวคิดของฮัสเซล⁵ ที่เน้นการให้ความหมายตามสถานการณ์ที่เป็นจริงและตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาโดยปราศจากการตีความของผู้วิจัย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) เป็นพยาบาลเพศหญิงหรือชาย สามารถสื่อสารพูดคุยภาษาไทยได้ดี ยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ 2) แสดงความยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการเซ็น ใบยินยอมของผู้เข้าร่วมวิจัย 3) สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2550 จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 4) สอบผ่านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสภาการพยาบาล 5) ผ่านการประเมินการฝึกทดลองงานจากหน่วยงานต้นสังกัดที่เป็นโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลเอกชน และ 6) ปฏิบัติงานตำแหน่งพยาบาลประจำการภายในระยะเวลา 1 ปีแรกภายหลังผ่านการสำเร็จการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยที่สำคัญคือ ตัวผู้วิจัย และเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัยคือ เครื่องบันทึกเสียงแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ (interview guideline) ที่ประกอบด้วยแนวคำถามหลักคือ 1) รู้สึกอย่างไร เมื่อคุณได้เปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลมาเป็นพยาบาลวิชาชีพ

2) คุณต้องมีการปรับตัวอย่างไรบ้าง เมื่อมีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพ 3) คุณมีปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดจากการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างไรบ้าง 4) คุณคาดหวังอย่างไร เมื่อคุณต้องเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลมาเป็นพยาบาลวิชาชีพ ส่วนคำถามอื่นๆ จะเกิดขึ้นตามบริบทของข้อมูลที่ได้ขณะสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากโรงพยาบาลที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงานอยู่ หลังจากนั้นได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการวิจัย แจ้งสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินดีเข้าร่วมวิจัยและยินดีให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการนัดหมายวันเวลาสถานที่ในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล และทำการสัมภาษณ์เจาะลึกตามแนวคำถามที่สร้างขึ้น โดยสัมภาษณ์ 1 – 2 ครั้ง/ราย และใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 30 – 45 นาที ระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการจับประเด็นสำคัญของข้อมูล และจดบันทึกสรุปสั้นๆ พร้อมทั้งทำการบันทึกเทปสัมภาษณ์ ซึ่งการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้สิ้นสุดหลังจากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 13 ราย เนื่องจากพบว่าข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มีความอิ่มตัว (saturation) ไม่มีข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ดำเนินไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการของโคไลซี⁶ โดยการนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทป คำต่อคำ และนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปมาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งโดยเปรียบเทียบจากการเปิดเทปเสียงซ้ำและอ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปหลังจากนั้น อ่านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจในข้อมูลหรือปรากฏการณ์ที่เป็นประเด็นสำคัญ และดึงคำหรือประโยคที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์มาแยกข้อความสำคัญไว้จัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะของนัยความหมายที่เป็นแนวทางเดียวกัน กำหนดชื่อรหัสข้อมูล จัดรหัสข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อลดทอนข้อมูลลง และทำการวิเคราะห์หมวดหมู่ที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ประเด็นหลัก และประเด็นย่อย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีการควบคุมคุณภาพของงานวิจัย (trustworthiness) ตามแนวคิดของ ลินคอร์น และคุบ⁷ ซึ่งคำนึงถึงหลักความน่าเชื่อถือได้ของงานวิจัย (credibility) โดยการสร้างความคุ้นเคย ความไว้วางใจให้กับผู้ให้ข้อมูลก่อนสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งทำการวิจัยอย่างเป็นระบบขั้นตอนตามหลักระเบียบวิธีวิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ ถอดเทป คำต่อคำและนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 รายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลดีที่สุดทำการตรวจสอบว่าตรงตามปรากฏการณ์หรือไม่ (member checking) รวมทั้งให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 2 ราย ตรวจสอบผลการวิเคราะห์รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ (peer debriefing) นอกจากนี้ ได้คำนึงถึงหลักการของการยืนยันผลการวิจัย (confirmability) โดยการ

บันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ และอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลประกอบผลการวิจัย รวมทั้งปรึกษาบทวนการลงรหัสข้อมูลกับอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นระยะตลอดการวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมี 13 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด อายุอยู่ระหว่าง 21 – 23 ปี ทุกราย นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 2.51 – 3.27 ระยะเวลาปฏิบัติ งานอยู่ในช่วง 5 – 12 เดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 15,000 – 32,000 บาทต่อเดือน ทำงานในสังกัดโรงพยาบาลรัฐบาล 10 ราย โรงพยาบาลเอกชน 3 ราย

ผลจากการศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลสรุปได้ดังนี้

ความหมายของการเปลี่ยนบทบาท

1. การเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเต็มตัว ซึ่งพยาบาลจบใหม่มีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนบทบาทว่าเป็นช่วงเวลาที่ตนเองต้องมีความรับผิดชอบและความรอบคอบมากขึ้น เพื่อให้การดูแลผู้ให้บริการที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีความเจ็บป่วยที่หลากหลาย รวมทั้งต้องมีการตัดสินใจด้วยตัวเองมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากช่วงที่เป็นนักศึกษาซึ่งรับผิดชอบดูแลผู้ป่วยเพียง 1 คน และมีอาจารย์ดูแลกำกับอย่างใกล้ชิด

“รู้สึกว่าการเรียน ขึ้นวอร์ดกับอาจารย์ อาจารย์ก็จะเป็น back up อยู่ข้างหลัง ยังต้องมีใบประกอบวิชาชีพของอาจารย์ แต่พอจบมา ความรู้สึกมันเหมือนความรับผิดชอบของเราเต็มๆ เวลาทำอะไรมันก็ต้องละเอียดรอบคอบเพิ่มมากขึ้น ความละเอียด

รอบคอบมันก็ต้องใส่ใจกับคนไข้มากขึ้น ไม่งั้นมันก็จะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้”

2. ชีวิตพยาบาลกับเวลาที่เปลี่ยนไป ซึ่งพยาบาลจบใหม่มีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนบทบาทว่า เป็นช่วงเวลาที่ต้องมีแบบแผนตารางเวลาการใช้ชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีความแตกต่างจากการใช้ชีวิตช่วงที่เป็นนักศึกษาพยาบาล

“พอมาทํางาน เหมือนมันต้องเปลี่ยนอะไรเยอะ เวลานอนก็ไม่ค่อยตรงกันในแต่ละวัน วันนี้แเวร์เช้าก็ได้นอนกลางวัน อีกวันแเวร์ดึก ก็ต้องนอนกลางวัน ตื่นกลางวัน เหมือนชีวิตต้องกลับไปกลับมา”

ความคาดหวังต่อการเปลี่ยนบทบาท

ช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพนั้น พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังต่อการเปลี่ยนบทบาทดังต่อไปนี้

1. การเป็นพยาบาลที่ดี คือการที่มีความคาดหวังว่า เมื่อตนเองต้องก้าวสู่การรับบทบาทเป็นพยาบาลวิชาชีพนั้น ตนเองจะต้องเป็นพยาบาลที่มีคุณลักษณะที่ดี และเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งการเห็นต้นแบบพยาบาลที่ดีของอาจารย์พยาบาล จะช่วยให้นักศึกษาคาดหวังว่าตนเองจะต้องพยาบาลที่ดีให้ได้

“คิดว่าตนเองจะต้องเป็นพยาบาลที่ดีให้ได้ ตอนเด็ก ๆ ยายเคยไม่สบายเข้านอนในโรงพยาบาล หนูเคยเจอพยาบาลที่พูดไม่ดีกับเรา ดูเฉยเฉยไม่ดี จนยายตาย หนูก็รู้สึกว่าจะต้องไม่เป็นอย่างเขา หนูจะต้องไม่ดูคนไข้ ต้องไม่รังเกียจเขา”

“ตอนเรียนก็เคยฝึกกับอาจารย์ท่านหนึ่ง หนูรู้สึกว่าอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีมาก หนูสังเกตว่าเวลาอาจารย์ดูแลคนไข้ อาจารย์เขาดูแลด้วยใจจริง ๆ ภาพที่คนไข้หน้าตาซึมแสดงความสุขตอนที่เราอาจารย์เข้าไปคุย หนูจำได้เสมอ แล้วหนูก็รู้สึกดี อยากเป็นเหมือนอาจารย์”

2. การมีผู้ร่วมงานที่จริงใจ ให้ความช่วยเหลือ คือการที่พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังว่า ตนเองจะได้ทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่เข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความจริงใจต่อกัน ซึ่งจะทำให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตในการทำงานได้อย่างมีความสุขตามมา

“ถ้าเราทำงานกับคนที่เราเข้าใจกัน ช่วยเหลือจริงใจกัน หนูคิดว่าคงมีความสุขมาก อย่างน้อยเราก็ต้องอยู่กับพวกเขาตลอดการทำงาน ถ้าไม่ถูกกันคงจะเครียดแน่ ๆ เลย”

“เคยหวังไว้ว่า อยากได้อัศวอร์ดที่พี่ ๆ น่ารักใจดี เป็นกันเองกับน้อง ให้คำแนะนำช่วยเหลือเวลามีปัญหา”

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและองค์กร คือการที่พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังว่า ตนเองควรได้เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นมากขึ้น

“ตอนเป็นนักศึกษารู้สึกว่าอัศวอร์ดที่หนูเลือกตอนนี้ เป็นอัศวอร์ดที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบ คนใช้หนัก หนูก็อยากที่จะมาช่วยให้อัศวอร์ดนี้เป็นที่ยอมรับของคนอื่นให้ได้”

“เคยได้ยินคนใช้บ่นตอนเป็นนักศึกษาว่า พยาบาลไม่ค่อยมาดูแล หนูคิดว่าอาจเป็นเพราะงานหนัก แต่ยังไงเราก็ต้องมีส่วนช่วยให้ภาพของอัศวอร์ดเปลี่ยนให้ได้ หนูตั้งใจอย่างนั้น”

4. การมีรายได้ที่เพียงพอ พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังว่า เมื่อตนเองมีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษามาเป็นพยาบาลวิชาชีพนั้น ตนเองจะต้องมีรายได้ที่เพียงพอเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวต่อไป

“ก็คิดว่า เราต้องมีเงินมากพอที่จะช่วยเหลือทางบ้านได้ เพราะหนูเป็นลูกคนเดียวที่ได้เรียนจบปริญญาตรี หนูยังต้องส่งน้องอีก 2 คนให้เรียนต่อ แล้วยังต้องดูแลพ่อแม่ ก็เลยอยากได้เงินเยอะๆ”

5. การได้ทำงานในแผนกที่ต้องการ คือการที่พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังว่า ตนเองจะได้ทำงานในหน่วยงานแผนกที่ตนเองเลือกไว้ ซึ่งหน่วยงานที่เลือกจะเป็นหน่วยงานที่ตนเองคุ้นเคยมาก่อนทั้งในส่วนของคุณคลากรและระบบงาน

“ตอนเรียน internship เราเคยฝึกที่วอร์ดนี้ ตอนฝึกวิชาอื่นก็ ฝึกที่นี่ ตอนเป็นนักศึกษาก็เคยคิดว่า ถ้าได้ทำงานที่นี่ก็ก็ดี เพราะเป็นวอร์ดที่เราคุ้นเคยทั้งกับคน แล้วยังงาน”

6. การได้รับการยอมรับจากแพทย์ คือการที่พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังว่า ตนเองจะได้รับการยอมรับจากแพทย์ในเรื่องของความรู้ความสามารถ และไม่ต้องการให้แพทย์คิดว่า พยาบาลจบใหม่เป็นคนที่มีความประสพการณ์น้อย ด้วยความสามารถ แต่ต้องการให้มองว่าพยาบาลจบใหม่เป็นคนที่มีความตั้งใจและมีความรู้ความสามารถระดับหนึ่ง ที่พร้อมจะพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่

“คาดหวังจะได้รับการยอมรับจากหมอ เพราะเราเป็นพยาบาลจบใหม่ ประสบการณ์ก็น้อย แต่เราก็อยากให้หมอเขายอมรับในตัวเรา ไม่ใช่ว่าอะไรก็พยาบาลน้องใหม่ จะพูดจะคิดอะไรก็ผิดไปหมด ไม่อยากให้มองแค่เราเป็นพยาบาลใหม่แล้วจะทำอะไรไม่ได้”

7. การมีโอกาสนำเสนอตนเอง โดยพิจารณาผ่านความสามารถ ไม่ใช่ดูจากระยะเวลาในการทำงานเพียงอย่างเดียว

“อยากมีความก้าวหน้าในการทำงาน อยากทำงานในที่ที่ให้โอกาสเราบ้าง ไม่ใช่ว่าอะไรก็น้องใหม่

รอให้พี่ไปก่อน อยากให้ดูที่ความสามารถด้วยไม่ใช่ดูแค่อายุการทำงานอย่างเดียว”

8. การมีแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา การที่พยาบาลจบใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดจากการทำงาน ทำให้คาดหวังว่าจะมีใครสักคน ที่จะคอยรับฟังปัญหา เป็นที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ซึ่งบุคคลที่พยาบาลจบใหม่ต้องการกำลังใจคือผู้ร่วมงานและ ผู้บังคับบัญชา

“เวลาทำอะไรผิด เราก็ต้องการคนที่เข้าใจว่าเราไม่ได้ตั้งใจนะเราไม่อยากจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น เราก็รู้สึกแยเหมือนกันที่ทำผิด รู้สึกกลัวไปเลย ถ้าต้องทำอะไรที่เคยทำผิดมาก่อน อยากได้กำลังใจจากคนที่ทำงานด้วย มันจะได้มีแรงสู้ต่อ ไม่ใช่ผิดแล้วก็ไม่อยากรู้”

“วอร์ดหนู พี่หัวหน้าเขาน่ารัก ตอนทำงานใหม่ๆ ถามตลอดว่าเครียดอะไรหรือเปล่า มีอะไรให้ช่วยมั้ย บางครั้งก็เครียดมากๆ กับพี่บนวอร์ด แต่พอพี่เขาเรียกมาถาม น้ำตามันก็ไหล มันบอกไม่ถูก ก็ยังรู้สึกดีที่หัวหน้าเขาเข้าใจความรู้สึกของเรา”

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาท

ความรู้สึกของพยาบาลจบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลมาสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ โดยแบ่งเป็นประเด็นย่อยดังต่อไปนี้

1. กลัว เครียดและวิตกกังวล คือการที่พยาบาลจบใหม่ รู้สึกว่าในช่วงเวลาของการเปลี่ยนบทบาทนั้นทำให้ตนเองต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น โดยไม่มีใครให้ความช่วยเหลือหรือเป็นที่ปรึกษา จึงทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ กังวลว่าจะทำไม่ได้ หรืออาจเกิดความผิดพลาด ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดตามมา

“มันเป็นความรู้สึกกลัว กลัวว่าที่เราเรียนมา เรากลัวทำไม่ได้ ถ้าเราต้องไปอยู่ในบทบาทของพยาบาล เป็นความรู้สึกกลัวมากกว่า เอ๊ะ อันนี้จะทำได้มัย จะมี คนว่ามัย ไม่มีอาจารย์อยู่ข้างหลัง ไม่มีคนคอยให้ ถามแล้ว”

“ช่วงแรกที่เป็นตัวจริงใหม่ๆ เครียดมาก คนไข้ arrest มันตกใจจนทำอะไรไม่ถูกเลยคะ เหมือนสติ มันหายไปไหนไม่รู้ มันทำอะไรไม่ถูกจริงๆ ในชีวิต นักศึกษาไม่เคยช่วยคนไข้ที่ arrest เลย”

2. เหนื่อยหน่าย ท้อแท้ อยากลาออก การที่ พยาบาลจบใหม่ มีการปฏิบัติงานในภาระงานที่มาก เกินไป และมีเวลาที่ทำไม่ตรงกับคนอื่นทั่วไป ทำให้ มีความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่ต้องการทำงานต่อและต้องการ เปลี่ยนย้ายหน่วยงานรวมทั้งการลาออก

“ไม่อยากทำงานเลย เหนื่อยมาก เดือนหนึ่งได้ หยุดไม่กี่วัน เมื่อก่อนตอนเป็นนักเรียนเรายังได้หยุด เสาร์อาทิตย์ พอมาทำงาน วันเสาร์อาทิตย์ก็ไม่ค่อย ได้หยุด จะกลับบ้านก็ไม่ได้กลับ อยากลาออกมาก”

“ที่วอร์ด คนไข้หนักมาก คนไข้ก็เยอะ คนก็น้อย มันก็เหนื่อย แล้วคนไข้ก็ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ตัวก็หนัก โอ้ย เวลา bed bath แต่ละครั้งเหนื่อยมาก บางทีพอ เหนื่อยมาก ๆ ก็เบื่อ ก็คิดว่าเอ๊ะ เราคิดผิดหรือเปล่า ที่เลือกวอร์ดนี้ ก็ท้อเหมือนกัน”

3. สับสนในบทบาท การที่พยาบาลจบใหม่ต้องมีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษามาเป็นพยาบาล วิชาชีพนั้น บางครั้งสิ่งที่ตนเองเคย ปฏิบัติในช่วงที่ เป็นนักศึกษา แต่เมื่อต้องมาปฏิบัติงานจริง กลับไม่สามารถทำได้เหมือนเช่นที่เรียนมา จึงทำให้เกิดความ รู้สึกสับสนในบทบาทว่า สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมควร เป็นเช่นไร

“งมมาก บางทีที่พี่บอกให้เราทำ เราก็อำ แต่ก็ รู้สึกว่ามันไม่เหมือนกับที่อาจารย์สอน บางทีก็คิดว่า

ตนเองจำผิดหรือเปล่า ไม่ค่อยมั่นใจเหมือนกัน ก็ทำ ตามที่พี่บอกแล้วกัน”

4. มีความสุขท่ามกลางรอยยิ้ม คำชื่นชม และ คำขอบคุณจากผู้ให้บริการ การที่พยาบาลจบใหม่ ให้การดูแลผู้ให้บริการด้วยความตั้งใจและมุ่งหวังให้ ผู้ใช้บริการได้รับสิ่งที่ดี ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกขอบคุณ มอบรอยยิ้มให้ด้วยความศรัทธา และ ชื่นชมในตัวของพยาบาลจบใหม่ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกประทับใจและภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองทำ และเกิด ความสุขตามมา

“ตอนเป็นนักศึกษา คนไข้ยกมือไหว้ก็รู้สึกดีแล้ว แต่ตอนที่ไปพยาบาล ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมันก็ยิ่งเพิ่มความศรัทธา ความเชื่อถือเราขึ้นไปอีก”

5. ภาคภูมิใจที่ได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ การที่พยาบาลจบใหม่ได้นำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการดูแลพ่อแม่ และมีรายได้จากการทำงานด้วยตนเอง สามารถส่งเงินไปให้พ่อแม่เพื่อเป็นการตอบแทน บุญคุณ ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

“ตอนเป็นนักเรียน หนูก็ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ของการเป็นพยาบาลเท่าไร แต่พ่อแม่ไม่สบาย หนู ก็รู้สึกเลยว่า การเป็นพยาบาลมันดีตรงนี้เอง เราได้ ดูแลพ่อแม่ ตอนนี้แม่มารักษาที่นี่แล้วคะ รู้สึกว่า สะดวกดี”

“เดือนแรกที่ได้เงินเดือน ก็กลับบ้านเอาเงิน ไปให้พ่อกับแม่ ดีใจมากเลยคะ เหมือนกับว่าหนูได้ ตอบแทนสิ่งที่พ่อกับแม่ทำให้หนูมาตลอด”

ปัญหาที่ต้องเผชิญในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาท

1. ความไม่เข้าใจในระบบงาน การที่พยาบาล จบใหม่ ต้องเผชิญกับลักษณะงานที่ตนเองมีประสบการณ์ น้อย หรือไม่เคยเจอมาก่อนในช่วงที่เป็นนักศึกษา ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในระบบการทำงานว่าต้อง ทำอย่างไร

“ที่เป็นปัญหาก็เรื่องนี้เลย การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ สิทธิบัตรทอง สิทธิประกันสังคม ข้าราชการ ขั้นตอนมันจะต่างกัน ตอนเป็นนักศึกษาเราก็ไม่เคยได้ทำ ตอนอยู่ในช่วงทดลองงาน มันก็ไม่ค่อยได้ทำ เพื่อนบางคนที่เขาได้ทำ เขาก็รู้ แต่เราเพิ่งมาเคยทำ ไม่รู้มาก่อนว่าต้องทำอะไร มันก็ทำไม่ถูก”

2. การทำงานท่ามกลางความขัดแย้ง การที่พยาบาลจบใหม่ต้องมีการทำงานในบรรยากาศของหน่วยงานที่มีบุคลากรภายในหน่วยงานที่มีความขัดแย้งเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ขาดความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม ทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความเครียดและอึดอัดใจที่ต้องทำงานร่วมกัน และเกิดความสับสนว่าตนเองควรทำอะไรเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานทุกคนได้อย่างมีความสุข

“พี่บางคน เขาก็มีปัญหากัน หนูก็ไม่รู้ว่าจะต้องทำยังไง บางครั้งถ้าคุยกับอีกคนหนึ่งมาก อีกคนหนึ่งก็ทำท่าเหมือนไม่ค่อยพอใจ มันก็อึดอัด ไม่รู้ว่าต้องทำยังไง”

3. ความคาดหวังสูงจากผู้ร่วมงาน ในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาทนั้น พยาบาลจบใหม่ต้องมีการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่มีความรู้และประสบการณ์ที่สูงกว่าตนเอง และผู้ร่วมงานมีความคาดหวังว่าพยาบาลจบใหม่ต้องมีความรู้ความสามารถตามที่ตนต้องการ

“หนูรู้สึกว่า พี่เขาคาดหวังกับเราสูงเกินไป เจอบ่อยที่พี่พูดว่า ทำไมแค่นี้ยังไม่รู้ หนูก็ไม่รู้เหมือนกันว่าแค่นี้ของพี่ มันคือเรื่องใหญ่สำหรับเรา มันไม่ใช่เรื่องง่าย ยังมีอะไรอีกเยอะที่เราไม่รู้จริง ๆ”

“แต่พี่เขาใช้ประสบการณ์แบบอย่าง 7 – 8 ปี อย่างนี้ เทียบกับตนเอง อย่างหนูมาฝึกหนูก็จะเจอปัญหาว่า พี่มีประสบการณ์หลายปี เขาก็เอาประสบการณ์ตรงนั้นมาเป็นมาตรฐานแล้วก็ต่อว่าน้อง ๆ ที่ขึ้นฝึก”

4. การไม่สามารถมอบหมายงานได้ตามบทบาทหน้าที่ การที่พยาบาลจบใหม่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทีมการพยาบาล และต้องมีการมอบหมายหน้าที่การทำงานให้กับสมาชิกในทีมซึ่งประกอบด้วยพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลที่มีความอาวุโสและมีประสบการณ์มากกว่าพยาบาลจบใหม่นั้น บางครั้งทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความรู้สึกเกรงใจ และไม่สามารถมอบหมายงานได้ตามบทบาทหน้าที่

“เวลาเราเป็น leader แล้วมีพี่ที่ senior หน่อย เป็น member บางครั้งที่ order เยอะ พี่เขาดูยุ่ง เราก็กเกรงใจ ไม่กล้าบอกกว่าให้พี่ไปทำ order ที่หมอสั่ง อันไหนที่ด่วน หนูก็จะไปทำเองก่อนแล้วค่อยมารับ order ตอนหลัง ช่วงที่ยุ่ง ๆ บางครั้งเราก็กทำไม่ทันเหมือนกันแต่ไม่กล้าบอก”

“บางครั้งเวลามีอะไรด่วน หนูบอกพี่ PN ให้ไปทำ พี่เขาก็บอกว่าเดี๋ยวก่อน หนูก็.. เอ๊ะ แล้วทำไมต้องเดี๋ยว ก็คนไข้อาการไม่ค่อยดี ก็ เบื่อเหมือนกัน มีบ่อยที่บางครั้งก็ลงไปทำเอง ชี้แจงเรื่องมาก”

วิธีการเผชิญปัญหาในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาท

1. ทำใจยอมรับสภาพปัญหา คือการที่พยาบาลจบใหม่คิดไว้ล่วงหน้าว่า ในช่วงที่ตนเองต้องมีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลมาเป็นพยาบาลนั้น ตนเองจะต้องเจอกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการทำงานได้ และเมื่อมาเจอกับปัญหาจริง ๆ จะทำให้เกิดความรู้สึกเครียดน้อยลง

“ก่อนที่จะจบ หนูก็ทำใจไว้ส่วนหนึ่ง แล้วว่าเราอาจจะต้องไปเจอกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เราต้องเครียด เพราะมันคือชีวิตจริงของการทำงาน การที่เราคิดไว้ล่วงหน้าไว้แบบนี้ มันจะทำให้เราไม่เครียดมากเวลาเจอปัญหา”

“เวิร์ดอื่นเพื่อนบอกว่า ของฉันก็มี พอจะย้ายไปไหนก็ระวังหน่อยแล้วกัน มีทุกที่ ขึ้นอยู่กับกา

ปรับตัวของเรา สำหรับหนูคิดว่าถ้าเป็น phobia มันต้องเผชิญ มันถึงจะหาย มันหนีไม่ได้ ก็ต้องทำใจรับให้ได้”

2. ยึดหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน คือการที่พยาบาลจบใหม่ได้มีการพยายามใช้ความสามารถตามศักยภาพของตนเองเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่ตนเองเผชิญ

“หนูเชื่อคำว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ซึ่งหนูก็ใช้มาตอนที่หนูเป็นนักศึกษา ไม่มีใครช่วยเราได้ดีเท่าตัวเราเอง ถ้าเรามีความพยายาม”

3. ปรึกษาผู้รู้และมีประสบการณ์ คือการที่พยาบาลจบใหม่แสวงหาบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์มากกว่าตนเอง เช่นพยาบาลรุ่นพี่ อาจารย์ เพื่อขอคำปรึกษาและรับคำแนะนำ เพื่อให้ตนเองมีความรู้เพิ่มขึ้น

“เวลาอาจารย์พาน้องขึ้นฝึกบน ward หนูก็จะเล็ง ๆ ดู ว่าอาจารย์เขาวางหรือเปล่า ถ้าว่างก็จะเดินไปถาม”

“บางครั้ง เวลามีปัญหาที่ถามพี่ ยิ่งถ้า เป็นพี่ที่จบธรรมศาสตร์ด้วยแล้ว ก็จะกล้าถามมากขึ้น หนูคิดว่า การถามผู้ที่รู้คือสิ่งที่ดีที่สุดที่ทำให้เราเรียนรู้และทำได้เร็วขึ้น”

4. พุดคุยระบายปัญหากับคนที่ไวใจและเข้าใจกัน คือการที่พยาบาลจบใหม่มีการพุดคุยกับคนที่ตนเองมีความไวใจ และเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน ซึ่งหลังจากได้มีการพุดคุยและระบายความเครียดที่เกิดขึ้น ทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความรู้สึกเครียดลดลงได้

“กลับไปถึงห้อง เอาเลย เล่ากันกับเพื่อนว่า เจออะไรบ้าง เวลามีปัญหาเดียวกัน มันก็เข้าใจกัน เล่าไปก็ลอบกันไป บ่นกันบ้าง แต่ก็ยังมีที่ ระบายออก ไม่นั่งคงแยะ เหมือนอะไรมันอัดอยู่”

สรุปการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีการเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนบทบาท คือ การเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเต็มตัว และการมีชีวิตกับเวลาที่เปลี่ยนไป เนื่องจากพยาบาลจบใหม่เป็นผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นของตนเอง ต่างจากตอนใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาที่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของอาจารย์ตลอดเวลา ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นตามบทบาทที่แปรเปลี่ยนไป นอกจากนี้วิชาชีพพยาบาลจะมีลักษณะการทำงานเป็นกะ (shift work) ที่มีเวลางานและเวลาส่วนตัวแตกต่างกันในแต่ละวัน ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจและแรงจูงใจในการทำงาน รวมทั้งรูปแบบการนอนและการใช้ชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนไป ที่อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความเครียดและลาออกตามมาได้⁸

นอกจากนี้ การที่พยาบาลจบใหม่มีความคาดหวังต่อการเปลี่ยนบทบาทว่า ตนเองจะเป็นพยาบาลที่ดีมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและองค์กรนั้น จัดว่าเป็นคุณสมบัติที่ดีอย่างหนึ่งของบัณฑิตพยาบาล⁹ ที่โรงพยาบาลควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้เสริมสร้างแรงจูงใจทางบวกให้กับพยาบาลจบใหม่ เพื่อให้พยาบาลจบใหม่ช่วยกันพัฒนาองค์กรต่อไปได้ นอกจากนี้ยังคาดหวังว่าจะมีผู้ร่วมงานที่เข้าใจ พร้อมช่วยเหลือและจริงใจต่อกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการทำงานที่ดีคือ การมีเป้าหมายร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันและมีความไวใจกัน¹⁰ ที่จะทำให้เกิดความสุขในการทำงานตามมา ส่วนความคาดหวังสำหรับการทำงานในแผนกที่ต้องการ และมียาได้ที่เพียงพอ แสดงให้เห็นว่า ความคุ้นเคยหรือความสนใจในลักษณะงานของแต่ละแผนก รวมทั้งเงินเดือนค่าตอบแทน อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อ

การพิจารณาเลือกสถานที่ทำงานของพยาบาลจบใหม่ ส่วนการเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ทำให้พยาบาลจบใหม่ซึ่งขาดทักษะเกี่ยวกับการประยุกต์ เชื่อมโยงทฤษฎี สู่การปฏิบัติงานจริงภายใต้สภาพ แวดล้อมที่แตกต่างจากตอนเรียน ทำให้พยาบาลจบ ใหม่มักยึดหลักการเรียนที่เรียนมาอย่างเคร่งครัด ก่อให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวและขัดแย้งในบทบาท หน้าที่ เกิดความเครียดตามมาได้^{11,12,13,14} นอกจากนี้ การที่โรงพยาบาลกำลังประสบปัญหาบุคลากรพยาบาล ขาดแคลน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่วมงาน คาดหวังว่าพยาบาลจบใหม่จะต้องสามารถปฏิบัติงาน ทดแทนบุคลากรที่ขาดแคลนได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น ทำให้พยาบาลจบใหม่ต้องเผชิญความคาดหวังที่สูง เกินไปของผู้ร่วมงาน อาจทำให้เกิดรู้สึกไม่มั่นใจใน ความรู้ความสามารถที่ตนเองมี ส่งผลให้มีความมีคุณค่า ในตนเองลดลงและเกิดความเครียดตามมาได้เช่นกัน¹ นอกจากนี้การที่วิชาชีพพยาบาลมักจะให้ความสำคัญ กับระบบอาวุโส ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พยาบาล จบใหม่ไม่กล้าที่จะมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ ให้กับผู้ร่วมงานที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิที่มากกว่าตนเอง ส่งผลให้พยาบาลจบใหม่ซึ่งต้องรับผิดชอบผู้ป่วย หนักและมีปริมาณงานที่มากอยู่แล้ว ต้องมารับผิดชอบ ในภาระงานที่ไม่สามารถสั่งการได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ เดียวกันสภาพบรรยากาศภายในองค์กรที่มีความขัดแย้ง ของบุคลากร อาจทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความ ลังเลใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ ได้ ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวที่พยาบาลจบใหม่ต้อง เผชิญนั้น ก่อให้เกิดความรู้สึกล้มเหลว เครียด วิตกกังวล ทำให้ รู้สึกเหนื่อยหน่าย ท้อแท้ อยากลาออกตามมา^{8,13,15} ซึ่งสิ่งหนึ่งที่อาจช่วยบรรเทาความรู้สึกดังกล่าวได้คือ ความสุขทางใจที่ได้รับรอยยิ้ม คำชื่นชมและคำขอบคุณ จากผู้ใช้บริการ รวมทั้งความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้แสดง

ความกตัญญูทวนเวียนที่ตอบแทนบุญคุณบุคลากรในช่วง ที่เปลี่ยนบทบาท

นอกจากนี้ถึงแม้พยาบาลจบใหม่ จะมีการเผชิญ กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียด แต่มีการ ใช้วิธีการเผชิญความ เครียดที่สอดคล้องกับทฤษฎี ความเครียดของลาซารัส¹⁶ ที่ได้กล่าวไว้วิธีการเผชิญ ความเครียดที่บุคคลเลือกใช้มี 2 ลักษณะคือ การมุ่ง ปรับอารมณ์ (emotional – focused coping) โดยที่ พยาบาลจบใหม่ใช้วิธีการทำใจยอมรับสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่พยาบาลจบใหม่ใช้มาก เมื่อเผชิญปัญหา¹⁷ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเผชิญ ความเครียดในลักษณะของการมุ่งแก้ปัญหา (problem – focused coping) โดยการยึดหลักของพุทธศาสนาที่ สอนให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน รวมทั้งการปรึกษาผู้ที่มี ความรู้และประสบการณ์ที่มากกว่าตนเอง ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ พยาบาลรุ่นพี่ อาจารย์และบุคลากรทางการ แพทย์ ที่ตนเองไว้วางใจและมีความเข้าใจตนเอง ซึ่ง การที่พยาบาลจบใหม่มีผู้ให้การปรึกษาที่ดีและมี ประสบการณ์มากพอในหน่วยงาน จะช่วยให้มีความ เครียดลดลง¹⁸ และสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้ดีขึ้นในช่วงที่มีการเปลี่ยนบทบาท

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาพยาบาล ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการเตรียม ความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้สามารถ เผชิญและปรับตัวกับปัญหาต่าง ๆ ได้ในช่วงที่ต้องรับ บทบาทเป็นพยาบาลจบใหม่

2. ด้านการบริการพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล ของโรงพยาบาลต่าง ๆ ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นี้ไปใช้ในการเตรียมความพร้อมพยาบาลจบใหม่ รวมทั้งเตรียมพยาบาลพี่เลี้ยงและสิ่งแวดล้อมใน

โรงพยาบาลเพื่อช่วยให้พยาบาลจบใหม่ทำงานอย่างมีความสุข

3. ด้านการวิจัย ควรมีการศึกษาวิจัย เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบระดับความเครียด และปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งเปรียบเทียบระหว่างโรงพยาบาลเอกชนและรัฐบาล

เอกสารอ้างอิง

1. ยุพาพิน ศิริโพธิ์งาม. ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง: สะพานเชื่อมจากนักศึกษาสู่พยาบาลวิชาชีพ. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2538 ; 1(4) : 85 – 91.
2. Arndt & Huckabay. Unreasonable expectations. Nursing Times 1980; 76(3): 42 – 46.
3. Chick N. & Meleis AL. Transitions: a nursing concern In Chinn PL (Editor), Nursing research methodology : Issues and implementation. Maryland : Aspend ; 1986.
4. เรณู พุกบุญมี. ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน. ใน : สมจิต หนูเจริญกุล (บรรณาธิการ), การพยาบาล : ศาสตร์ของการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : วี เจ พรินติ้ง; 2543.
5. Streubert HJ & Carpenter DR. Qualitative Research in nursing: advancing the humanistic imperative. USA : Lippincott; 1999.
6. Holloway I & Wheeler S. Qualitative research in nursing. England: Blackwell Publishing Company; 2002.
7. Lincoln YS & Cuba EG. Naturalistic inquiry. USA : Sage Publications Inc; 1985.
8. Cooper LC. Work psychology: understanding human behavioral in the workplace. England: Pearson Education; 2005.
9. สิริยา สัมมาวาจ. คุณภาพบัณฑิตทางการพยาบาล. ราชบัณฑิตสาร 2540 ; 3(3) : 232 – 6.
10. สลักพันธ์ มีชูทรัพย์. การบริหารบุคลากรทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ : ศุภนิชการพิมพ์; 2539.
11. ธีรภัทร บุคตา. ประสบการณ์การปฏิบัติงานของพยาบาลจบใหม่ในโรงพยาบาลทั่วไป. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2546.
12. Lathlean J. Prepared transition. Nursing Times 1987 ; 83 (4) : 42 – 7.
13. Robbins SP & Judge TA. Organization behavior. 12th ed. New Jersey: Pearson Education; 2007.
14. Benner P. From novice to expert. Menlo Park, CA : Addison – Wesley; 1984.
15. สุพานี สฤษฏ์วานิช. พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2552.
16. Lazarus RS & Folkman S. Stress appraisal and coping. New York: Springer Publishing ; 1984.
17. ยุพาพิน ศิริโพธิ์งามและคณะ. ความเครียดและการเผชิญความเครียดของพยาบาลจบใหม่ระหว่างการปรับเปลี่ยนเข้าสู่บทบาทพยาบาลวิชาชีพ. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2540; 3 (1): 5-20.
18. Ivancevich JM & Matterson MT. Organization behavior and management. 6th ed. Boston: McGraw – Hill; 2002.

Role Change Experience: From Nursing Students to Registered Nurses

Parinya Raetong, MSN.*

Teeranut Harnirattisai, Ph.D (Nursing)**

Abstract: The main objective of this research was to study nursing students' experience in changing a new role as registered nurses. This study was qualitatively conducted based on Husserl's phenomenological concept. Data were collected through in-depth interviews with 13 sample subjects, all of whom were registered nurses having graduated with a Bachelor of Nursing degree from Thammasat University in the academic year 2007. The data were examined based on Kho Ly See's content analysis principles.

The study revealed the following results. Firstly, the subjects, who were in the process of changing from students to registered nurses, mentioned that such a role change involved two aspects: 1) complete change to be registered nurses; and 2) change to ways of life and time management. In terms of expectations that came with the role change, the subjects identified 7 sub-categories, namely, 1) being good nurses; 2) having sincere and helpful colleagues; 3) participating in their work and organisations; 4) earning sufficient income; 5) being placed in the desired departments and being recognised by physicians; 6) having access to self-development opportunities; and 7) having access to help and support in times of trouble. In addition, the subjects identified 5 major types of feelings associated with the role change, namely, 1) fear, stress and anxiety; 2) exhaustion, discouragement and wish to resign; 3) role confusion; 4) gladness due to service-recipients' compliments, smiles and gratitude; and 5) pride in being able to repay their parents. In terms of problems and solutions, the subjects identified 4 types of problems related to the role change and recommended 4 solutions thereto. The 4 types of problems were 1) their lack of understanding of work systems; 2) their work amidst conflicts; 3) high expectations from their colleagues; and 4) mismatch between their duties and their assignments. The 4 recommended solutions included 1) accepting and coping with the problems as they were; 2) abiding by the self-dependence principle; 3) consulting experienced people; and 4) sharing problems with trusted friends or colleagues.

The findings of this study could be used to educate nursing students in preparation for their becoming registered nurses. Meanwhile, nursing institutes could adopt the findings to efficiently enhance their students' adjustment to the role as registered nurses, as well as to further research in relevant fields.

Thai Journal of Nursing Council 2012; 27(2) 51-62

Keywords: experience, role change, nursing students, registered nurses

*Corresponding Author, Instructor, Faculty of Nursing, Thammasat University, Email: kaiparin@yahoo.com

**Assistant Professor, Faculty of Nursing, Thammasat University